

Helena Westermarcks levnadsteckning över Adelaide

Ehrnrooth

*S. B. Aronsson
10.9.07
So very friend in law*

ADELAIDE EHRNROOTH, KVINNOSPÅR I FINLÄNSKT KULTURLIV av *Helena Westermarck*.

Söderström & Co. Förlagsaktiebolag. H:fors. Pris 75 mk.

Om någon äger alla förutsättningar att skriva en levnadsteckning över Adelaide Ehrnrooth så är det förvisso Helena Westermarck, som personligen känt och samarbetat med denna vår första kvinnosakspionjär och därtill omfattat de ideal för vilka Adelaide Ehrnrooth med aldrig svikande mod och utan att dagtinga hela livet kämpat.

Mer än ett sekel har svunnit hän sedan den dag då Adelaide Ehrnrooth d. 17 jan. 1826 föddes på familjegodset Sesta i Nastola socken, och nästan ett kvartsekel sedan hon d. 28 dec. 1904 slöt sina ögon, trött av år och möda till kroppen, men inte till själen. Ända till slutet behöll hon sin kamplust och sitt stridbara temperament.

Ett sekel rikt på omvälvningar förvisso. Politiska och sociala, men även i tänkesätten. Inte minst då det gäller kvinnans plats i samhället.

Uppväxtåren på Sesta, som av förf. livfullt skildras dels med utdrag ur brev och anteckningar av Adelaide själv eller av nära anhöriga, för läsaren till idyllens tid. Inte emedan människorna då liksom nu ej skulle hemsökts av sorger, bekymmer och besvikelser, utan blott för den stora ron och stabilitetens skull. Dagarna kommo och dagarna gingo. Årstiderna väx-

lade. På herrgårdarna runt om i landet fanns det arbete övernog för husmodern, döttrarna, kvinnliga släktingar och en stab av tjänare. Spinnrockarna surrade sövande och entoniga. Vävtolarna slamrade. I salongen sutto vid sken av talgljus herrgårdsfrökarna och broderade i stramalj och i pärlor för fästmän och bröder. Någon läste högt ur en »god» eller »lärorik» bok. Tidens författare hyllade romantiken. Jultiden kalasades det och när midsommaren klätt allt i blom smögo sig unga par i bersåerna och ristade initialer i trädens bark. Underbart likformigt var lantlivet i norden. I allt väsentligt överrenstämman skildringarna, om ock med ett par tre decenniers tidskillnad, vare sig vi föras till Sesta, eller till Ellen Keys barnomshem eller till Ann Margret Holmgrens föräldrahem på landet. Så långt som in på sjuttioalet få flickorna »av familj» sin undervisning av guvernanter. Med avslutning i någon pension i Schweiz.

Ett av de intressantaste avsnitten i biografien utgöres av Adelaides journal från en resa till Europa företagen 1845 i sällskap med hennes syster och sväger. Sprudlande kvicka, man ville kalla dem impressionistiska, ge de en levande bild av en resas nöjen ävensom dess vedermödor på denna tid då postvagnarna inte voro sällsynta fortskaffningsmedel. Den unga Adelaide saknade inte självkänsla, man anar redan då den gryende personligheten.

Följa så förändrade förhållanden för familjen Ehrnrooth på det ekonomiska planet. Hos Adelaide

vaknar småningom insikten om de hämmande band som hindra kvinnans fria utveckling såväl som individ som samhällsmedlem.

Oförvägen kastade Adelaide Ehrnrooth sig i striden. Naturligtvis hånad och beledad av sin samtid. Oförskräckt angrep hon auktoriteter, polemiserade ivrigt, blev journalist dock aldrig fast anställd vid någon tidning. Mycket rolig är hennes polemik med Agathon Meurman, en av fenomanins anförare och i högsta grad konservativ när det gällde att försvara »det kristliga äktenskapet». Han ansåg nämligen kravet att gift kvinna finge råda om sin arbetsförtjänst, liktydigt med att undergräva äktenskapets grundvalar. Då man nu läser hans uttalande som ingår i sin helhet, kan man inte undgå att finna att logiken och förnuftet representerades av Adelaide, känslotänkandet av den myndige Agathon.

Adelaide Ehrnrooth i yngre dagar

Helena Westermarck analyserar Adelaide Ehrnrooths litterära alster, vilka med undantag av rese-skildringarna, som tilldrogo sig en välförtjänt uppmärksamhet, numera äro föråldrade. De utgjordes av rena tendensromaner. De flesta av de reformer hon påyrkade ha blivit verklighet.

Levnadsteckningen skänker en i allo fyllig och levande bild av denna tappra, ridderliga och oegenlyttiga kvinna, som aldrig teg varken av feighet eller dådlöshet, då angrepp behövde bemötas. Hon frågade aldrig efter popularitet, eller dagens lätt köpta lagrar. Hon var modig och sann och varm.

En stridsman utan vank och tadel, De frön hon sått ha givit skörd.

Helena Westermarck har genom att ge en samlad bild av hennes person och livsgärning rest Adelaide Ehrnrooth ett värdigt och vackert äreminne.

Annie Furuhjelm.